

Grondbewerking hot item voor Drentse Veldleeuwerikgroep

Grond voor discussie

‘Duurzaamheid is nooit af’, valt er te lezen op de homepage van Stichting Veldleeuwerik. Hetzelfde lijkt te gelden voor de discussie onder Drentse akkerbouwers over wat nou de ideale manier van grondbewerken is: ploegen, spitten of cultiveren? Ook in de Veldleeuwerikgroepen is het een dankbaar onderwerp.

Morgenstond heeft goud in de mond. Al om acht uur 's morgens is de keuken van Alko Tolner gevuld met een groep collega's. De akkerbouwer in Grolloo is vandaag gastheer voor de Veldleeuwerikgroep waarvan hij deel uitmaakt. Midden tussen de koffie en cake staat de beamer van Albert Wolfs op tafel. De teeltadviseur van HLB in Wijster is vandaag aangeschoven om te praten over verschillende manieren van hoofdgrondbewerking en het effect van organischestofaanvoer op de bodemkwaliteit en de opbrengst. De manier van grondbewerken blijft de

gemoederen bezighouden in de Veenkoloniën en op de omringende zandgronden. De ploeg verliest al decennia lang terrein aan de spitmachine en niet-aangedreven werktuigen. Toch is er geen werktuig aan te wijzen dat met kop en schouders boven de rest uitsteekt. Geen teler, geen perceel en geen jaar is hetzelfde.

Dit jaar zijn er relatief veel problemen met kluiten, geven meerdere telers aan. Wolfs: „De ondergrond bleef lang nat dit voorjaar. Mensen die een voorbewerking hebben uitgevoerd of langer gewacht hebben,

hebben minder last. Vooral met spitten zie je dat de grond onder in de bouwvoor niet goed is bewerkt. De beworteling is matig. Dat beeld zagen we ook bij de schijvcultivator.”

Kluiterig

Wolfs laat cijfers zien van een proef die hij heeft begeleid voor een andere groep telers, in het project 'Beter boeren met biodiversiteit'. In deze proef zijn een ploeg, een schijvcultivator, een vaste tand en een spitmachine vergeleken. Dwars op deze

Collega's bekijken een partij spelt van Alko Tolner. De meesten hebben het 'oergraan' nog niet eerder van dichtbij gezien.

bewerkingen liggen stroken met compost en groenbemers. De meerjarige proef geeft geen eenduidige uitkomst over de manier van grondbewerken, al lijkt de schijfencultivator over het geheel minder te presteren. Roelof Tuin uit Valthermond, in het bezit van zo'n machine: „Er is in de proef minder diep gewerkt met de schijfencultivator dan met sommige andere machines. Ik vind dat geen goed vergelijk. Jammer. De ondergrond was dit jaar inderdaad minder mooi dan eerdere jaren. Dat verklaart voor mij de mindere beworteling.“

Wolfs vertelt dat het niet om een wetenschappelijke proef gaat, maar dat er praktijksituaties nagebootst zijn. „Wat de proef voor mij vooral weer bevestigt, is dat er meerdere wegen zijn die naar Rome leiden. Het beste systeem bestaat niet, anders deed iedereen het wel. Je moet kiezen voor een systeem waarvan jij denkt dat het bij je past. Het is vooral belangrijk dat je kunt verklaren waarom de ene manier van grondbewerken soms beter werkt dan de andere. Met die kennis kun je je eigen systeem optimaliseren. Je kunt het op twintig verschillende manieren doen en het twintig keer goed doen.“

Dieper diepst

Alko Tolner is net overgestapt van spitten op de vaste tand. Na een jaar of tien naar tevredenheid gespit te hebben, vond hij dat grond te vaak te fijn werd. De eerste ervaringen met zijn nieuwe Evers Forest cultivator zijn goed. Er zit meer structuur in de grond, ervaart hij. De voorste rij tanden van het werktuig gaan 35 centimeter door de grond. „Dat is op sommige percelen net even te diep, omdat er veel stenen in de ondergrond zitten“, zegt hij daarbij. Collega Jacob Speelman uit Eerste Exloërmond gaat het niet gauw diep genoeg. Voor op zijn spitmachine zitten tanden met vleugels gemonteerd, die de bodem tot 45 centimeter diep loswerken. „Ik heb daar goede ervaringen mee. Het gewas wortelt diep en we halen goede opbrengsten.“ Toch is hij gevoelig voor een tip van een collega die hem adviseert om eens een deel van een perceel zonder ondergronders te bewerken. Want

als het niet nodig is, kan dat behoorlijk in brandstof schelen.

Konijnenzand

Het organischestofdeel van de proef komt aan de orde. Het aanvoeren van compost en het telen van groenbemers heeft de opbrengst op alle proefstroken omhoog gebracht. Ook het aantal niet-schadelijke aaltjes is toegenomen. „Dat is een goede maat voor de hoeveelheid bodemleven“, zegt Wolfs. „Aaltjes leven van schimmels en bacteriën, die op hun beurt weer van plantenresten leven. Aanvoer van vers organisch materiaal is belangrijk om die ondergrondse voedselketen op gang te houden.“

De HLB-teeltadviseur vindt dat telers zich niet moeten blindstaren op hun organischestofbalans. „Natuurlijk is het belangrijk om voldoende organische stof in de bodem te hebben. Maar dat zit in dit gebied over het algemeen wel goed. Grond met 3 procent organische stof vinden we hier al konijnenzand. De meeste percelen zitten er ruim boven, tot zelfs dubbele cijfers. Natuurlijk geldt dat aanvoer van organische stof altijd goed is voor het bufferen van vocht en mineralen. Maar het belangrijkste, in mijn ogen, is om het bodemleven te voeden.“ De nieuwe vergroeningsregels van het GLB stimuleren het inzaaien van groenbemers. Dat is in de ogen van Wolfs dan ook een goede zaak. Jan Reinier de Jong uit Odoorn knikt bevestigend. „Je kunt natuurlijk met een granulaatstrooier op de rooimachine een groenbemester zaaien om aan de regels te voldoen. Maar ik denk dat het loont om er energie in te steken. Ik wil altijd vroeg van het land zijn om een volwaardige groenbemester te kunnen telen.“ Het enige nadeel vinden telers dat de groenbemers de ontwikkeling van schadelijke aaltjes in de hand kunnen werken.

Speltcake

Tijd voor het duurzaamheidsplan van Tolner. Iedere deelnemer stelt jaarlijks zo'n plan op en benoemt daarin de maatregelen waarmee hij zijn bedrijf verder wil verduurzamen. ►

Jacob Speelman:

„Standaard diepe bewerking.“

Alko Tolner:

„Voor bemesten blijft gevoel belangrijk.“

Jan Reinier de Jong:

„Maximale uit groenbemester halen.“

Roelof Tuin:

„Ondergrond viel dit jaar tegen.“

Serie studieclubs

Samen weet je meer dan alleen. Daarom delen veel Nederlandse akkerbouwers hun kennis met collega's, om zo hun teelten en bedrijfsprestaties op een hoger plan te brengen. In studieclubverband komen de cijfers op tafel, worden elkaars bedrijven bezocht of helpen externe deskundigen bij het beantwoorden van vragen. Akker brengt in deze serie akkerbouwstudieclubs in beeld, van de traditionele akkerbouwgewassen tot grove groenten en van teeltechniek tot economie. Deze keer is dat een regiogroep van Stichting Veldleeuwerik, in Drenthe.

Alko Tolner heeft de samenwerking met zijn zwager Erik Huizing geïntensiveerd. Oogstten zij de aardappelen vorig jaar nog met vijf man en twee rooimachines, nu doen ze het met hun tweeën, met een nieuwe bunkerverstekrooier.

Afgelopen seizoen was dat in Tolners geval een intensievere samenwerking met zijn zwager. Oogstten zij de aardappelen vorig jaar nog met vijf man en twee rooimachines, nu doen ze het met hun tweeën, met een nieuwe bunkerverstekrooier. „Dat gaat probleemloos en het werkt veel rustiger. We doen zonder moeite 8 hectare op een dag.” Ook twee andere maatregelen lagen op het gebied van de mechanisatie. Genoemd is al de overstap van spitmachine naar cultivator. Daarnaast schaften ze een 39 meter brede spuit aan, voorzien van GPS en sectiebesturing. Door de GPS-antenne op de spuit te zetten kan er bovendien gemakkelijk een andere trekker voor. Het werken met de GPS-sectiebesturing, in combinatie met de grotere boombreedte, levert vooral werkgemak op. „Natuurlijk besparen we ook een beetje op middelen. Ik heb niet uitgerekend hoeveel, maar dat kan hooguit enkele procenten zijn. Als dat meer is, deed je in het verleden iets niet goed.”

Het opzetten van een speltproject valt toevallig samen met Veldleeuwrik, maar past goed bij de doelstelling. De cake die zijn collega's net achter de kiezen hebben, blijkt speltcake te zijn. Samen met een bakker en een maalderij heeft Tolner de afgelopen jaren een regionale keten opgezet. Daar beleeft hij veel plezier aan. Zijn 3,5 hectare spelt kon dit jaar op grote belangstelling en betrokkenheid rekenen. „Bij de oogst stonden er vijftig mensen langs het perceel te kijken”, aldus Tolner. Niet onbelangrijk: de afzet loopt zo goed dat hij in 2015 kan uitbreiden naar 6,5 hectare.

Spurway

Een van de zaken die minder goed uit de verf kwamen, was het doen van een Spurway-analyse. Met deze methode wordt de actuele beschikbaarheid van voedingsstoffen in de bodem in beeld gebracht. Tolner hoopte daarmee de bemesting nauwkeuriger te

kunnen bijsturen gedurende het groeiseizoen. „Normaal doe ik veel op mijn gevoel, nu wilde ik dat wel eens staven met metingen. Ik heb aan de hand van de analyses extra kalium gestrooid, maar op het gebied van stikstof kon ik er weinig mee. Stikstof blijft een lastig grijpbaar element, zelfs al doe je ook metingen aan de plant. Hoeveel er in de bodem beschikbaar komt, kun je nooit helemaal voorspellen. Er spelen veel zaken een rol, zoals de snelheid van de mineralisatie, de vochtsituatie enzovoort. Je kunt van alles meten, maar bij de interpretatie van de gegevens blijft je gevoel een belangrijke rol spelen.” Als gespreksleider Anko Postma ter afsluiting vraagt naar kennisvragen, komt het onderwerp terug. De meeste telers willen graag meer weten over de waarde en de beperkingen van bijbemestingsystemen. Postma zal er een spreker bij zoeken. Roelof Tuin stelt alvast zijn keuken ter beschikking. ■

Regiogroep Noordoost-Nederland 3, Veldleeuwrik

In 2012 breidde Stichting Veldleeuwrik haar activiteiten uit van Flevoland naar de rest van Nederland. Ook in Drenthe en de Groninger Veenkoloniën gingen drie groepen van start. Een daarvan is de regiogroep Noordoost-Nederland 3, die bestaat uit twaalf telers uit Drenthe. De werkwijze van Veldleeuwrik kent een vaste formule: iedere deelnemende akkerbouwer stelt zijn eigen duurzaamheidsplan op,

passend bij zijn bedrijf. Onder begeleiding van een regiocoördinator (in dit geval Anko Postma) bespreekt hij zijn ideeën met collega's en evalueert hij achteraf de genomen maatregelen. Verder formuleren de deelnemers gezamenlijk kennisvragen, waarvoor de hulp van externe adviseurs wordt ingeroepen. Regiogroepen komen ten minste acht keer per jaar bij elkaar.